

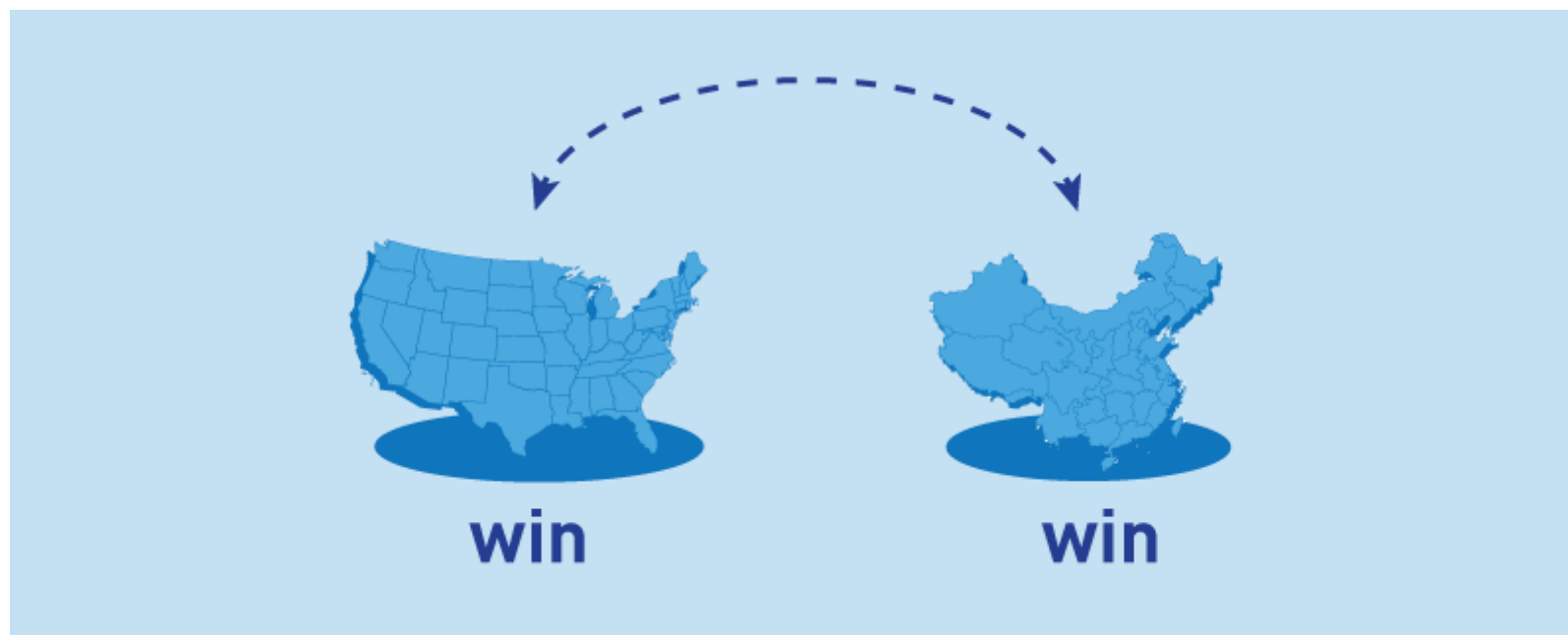

Проф. д.ик.н Димитър
Хаджиниколов

www.hadjinikolov.pro

Съдържание:

1. Интервенционизъм и либерализъм
2. Класически меркантилизъм
3. Неомеркантилизъм
4. Международната търговия и платежния баланс
има ли т.н. win-win ситуация?

Интервенционни теории

По т. 1

Интервенционизъм срещу либерализъм

Въп.: Кой е победителят?

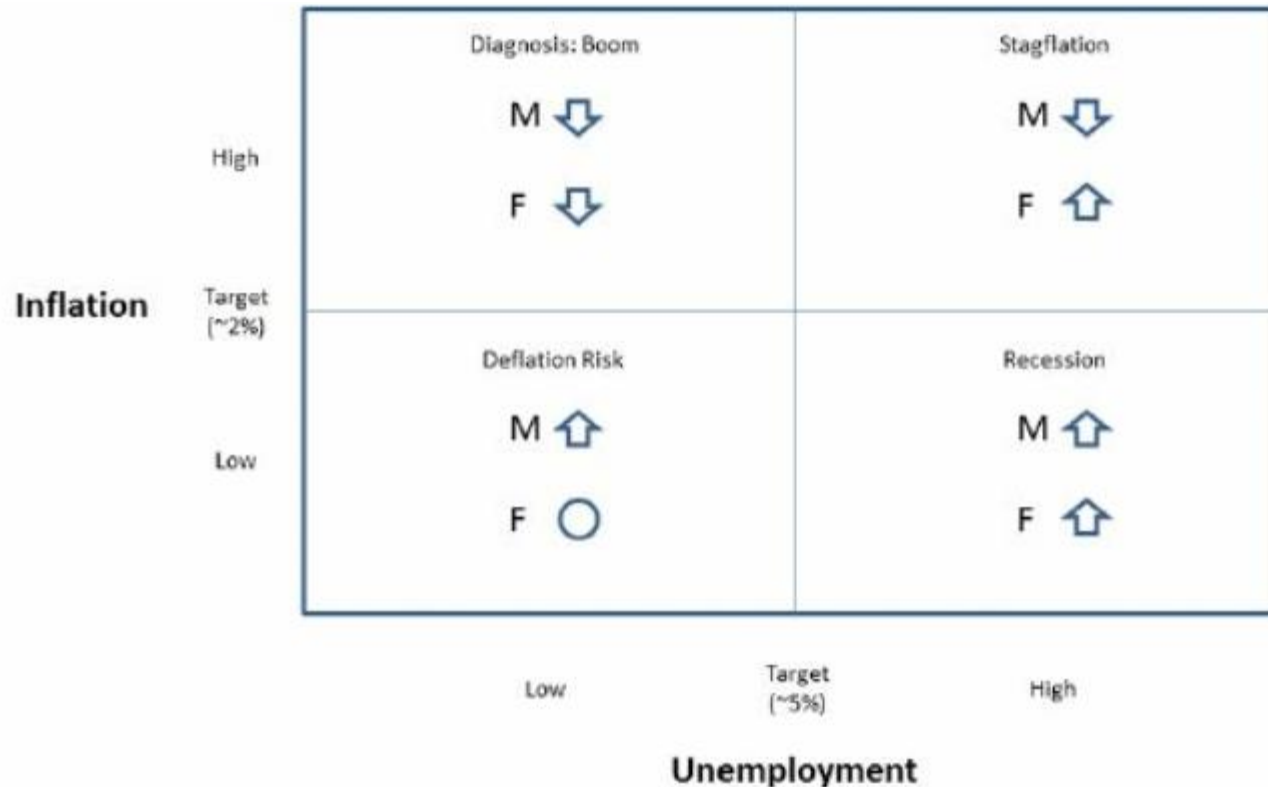
- ▶ Interventionist theories
 - Mercantilism
 - Neo mercantilism

- ▶ Free-trade theories
 - The theory of Absolute advantages
 - The theory of Comparative Advantages

Ролята на държавата в икономиката

Интервенционната стратегическа матрица **Intervention Strategy Matrix**

Key

- M=Monetary Policy; F=Fiscal Policy
- The up arrow indicates stimulus measures, while the down arrow indicates austerity measures. The circle means no action.
- Monetary policy stimulus may involve interest rate cuts or money supply expansion and is controlled by central banks.
- Fiscal policy stimulus may involve spending increases or tax cuts and is controlled by governments.

M – монетарна политика (при посока нагоре – намаляване на лихвения процент)
F – фискална политика (при посока нагоре – намаляване на данъчното облагане)

Интервенционизъм в съвременната икономическа политика е също:

- **дирижизмът,**
- Това е подход към икономическото развитие, който подчертава положителната роля на намесата на държавата в икономиката. Терминът *dirigisme* произхожда от френската дума *diriger* (“да насочвам”), което показва насочващата, планиращата роля на държавата. Основна задача е да се предотврати пазарната криза, или поне да се наляят нейните последици, друга задача е ускоряването на икономическото развитие. Дирижизмът се въвежда във Франция след войната за да насърчи реиндустриализацията на страната. Намира добра почва и в Азия.

**Въп. Има ли примери за успешен дирижизъм?
Може би Китай?**

- Дирижизмът в европейската интеграция се нарича функционализъм (functionalism). Концепцията „устойчиво развитие“ също е дирижизъм (sustainable development).

Въпрос: А социализмът също ли е дирижизъм?

Икономически либерализъм

Доклад на Световната банка, който се основава на данни от 80 страни за 40 години, твърди, че свободната търговия ускорява икономическия растеж и че доходите на най-бедната част от населението растат със същото темпо, както БВП. В сходна ситуация, икономически по-отворените страни растат по-бързо от тези със затворена икономика. Например икономиката на Филипините расте значително по-бързо от тази на Пакистан и т. н.

Международната търговия позволява:

- да изнасяш това, което произвеждаш по-ефикасно и
- да внасяш това, което други произвеждат по-ефикасно

Повече за либералните теории за международната търговия – в следващите лекции!

Ние живеем във време на преход от пазари с национално регулиране към глобален пазар с наднационално регулиране. Въпросът е как ще стане това?

2. Класически меркантилизъм

Основните принципи на меркантилизма са следните:

- (1) Общия размер на световното благосъстояние (глобална стойност на БВП) е относително статична величина;
- (2) Благосъстоянието на една отделна страна се определя до голяма степен от златото и другите благородни метали, с които тя разполага;
- (3) Държавата трябва да насърчава експорта и положителния търговски баланс като средство за увеличаване на благосъстоянието (наличното злато);
- (4) Голямото население е ключов фактор за икономическа самодостатъчност и политическо утвърждаване;
- (5) Държавата трябва да ръководи икономическия процес както вътре в страната, така и в международен план.

Jean-Baptiste Colbert (1619–1683)

Френски финансов министър по времето на „краля – слънце“ – Людовиг XIV. Остава на поста 20 години!

The Mercantilist Argument for Colonial Expansion

Source: Philip Dorf, *Our Early Heritage: Ancient and Medieval History*, Oxford Book Company (adapted)

Меркантилизмът възниква в епохата на залеза на феодализма и появата на силна национална държава.

Това е и времето на колониалните експедиции и войни.

Сърцевината на колониализма и империализма е установяването на специални (преференциални) търговски отношения между метрополията и колониите и изолирането на колониите от конкурентите чрез високи мита и нетарифни бариери (имперски стандарти).

Прилагат се и директни забрани – например за използване на търговски кораби на трети страни, както и мерки за насърчаване на експорта на колониите в метрополията.

Въпр.: Има ли подобни практики и в наши дни?

британският империализъм на свободната търговия

3. Неомеркантилизъм (реализъм)

Realism-Mercantilism

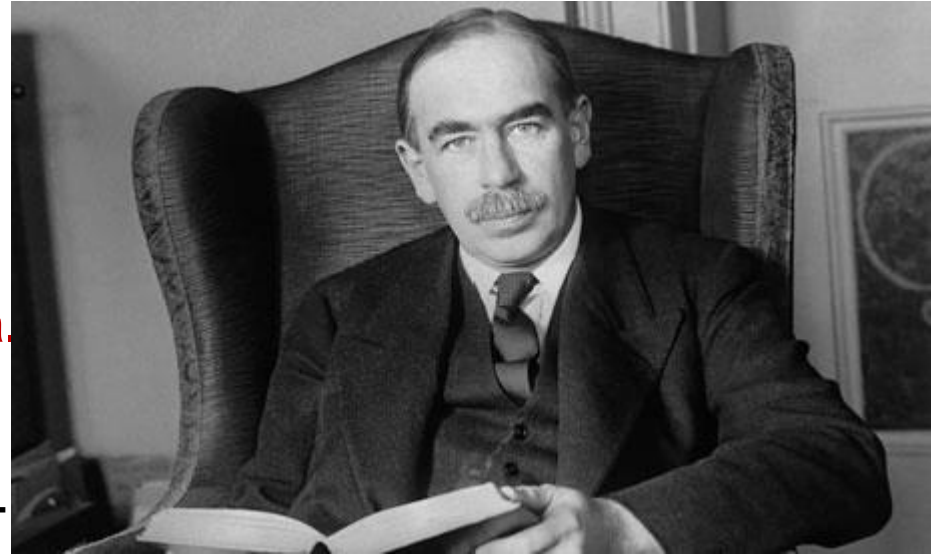
- Държавата регулира икономиката за да създаде растеж и сигурност
- Икономиката е подчинена на нуждите на държавата (политиката)
- В търговията се набляга на относителните предимства, свързани с по-ниските производствени разходи
- В световната икономика крайният ефект от ползите е равен на загубите

John Maynard Keynes, има изказвания в полза на „новия меркантилизъм“. Той счита, че трябва в еднаква степен да се насърчават както потреблението, така и производството и експорта.

Keynes също така е бил на мнение, че принципът на меркантилизмът да се събира злато е бил правилен за условията преди появата на сегашните „хартиени“ пари. Защото по този начин се е насърчавало предлагането на пари.

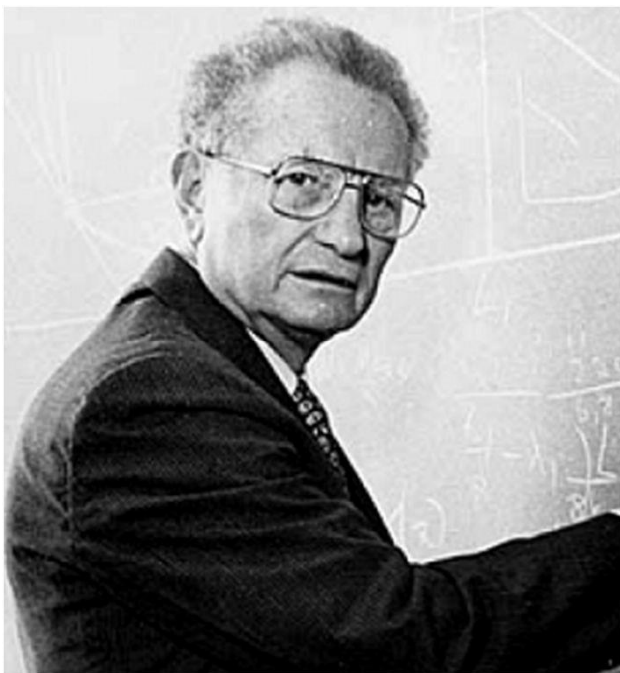
Keynes също счита, че състоянието на платежния баланс на една страна е важен за нейното устойчиво развитие.

Според Keynes меркантилизмът има положително влияние за вътрешните и чуждите инвестиции в периода на неговия разцвет – в първия случай защото води до намаляване на лихвените проценти, а във втория за изравняване на текущата сметка на платежния баланс.

Освен Кейнс и някои негови последователи имат положително отношение към меркантилизма, което дава основание на техни критици да ги наричат неомеркантилисти.

Например известният икономист Paul Samuelson, носител на Нобелова награда за икономика, защитава меркантилизма, пишейки, че „когато имаме безработица и БНП е под оптималния му размер, всички уж развенчани аргументи на меркантилистите изведнъж се оказват валидни“

Investing should be more like watching paint dry or watching grass grow. If you want excitement, take \$800 and go to Las Vegas.

- Paul Samuelson

Въп.: какво знаете за т.н. Казино икономика

4. Международната търговия и платежният баланс

статии	периоди
I. Текуща сметка	
- търговско салдо	
- услуги (нето)	
- доход (нето)	
- текущи трансфери (нето)	
II. Капиталова сметка	
III. Финансова сметка	
- преки инвестиции (нето)	
IV. Грешки и пропуски	
ОБЩ БАЛАНС (I+II+III+ IV)	
V. Резерви и друго финансиране	

В краткосрочен и средносрочен план недълговото финансиране е по-благоприятно. В дългосрочен план то предизвиква изтичане на национален доход под формата на дивиденди

Текущата сметка показва нетната парична сума (в определена валута, обикновено в \$, която страната е спечелила (или загубила) през отчетния период (обикновено една календарна година). Текущата сметка отразява нетния баланс при търговията със стоки, услуги и при трансфера на ДОХОДИ, изразени в чуждестранна валута (\$).

Капиталовата сметка включва нефинансови капиталови трансфери - например придобиване и отдаване на патенти, нау-хау и др. За България отчетните данни показват незначителни стойности на този показател преди влизането ни в ЕС. След това тук попадат нетните субсидии от бюджета на ЕС.

Основна балансираща роля играе Финансовата сметка. Тя може да се раздели на «дългово» и «недългово финансиране» на дефицита на текущата сметка.

Дълговото финансиране е свързано с получаването на заеми, недълговото е резултат от натрупването в страната на преки чужди инвестиции.

млн. евро

Текуща и капиталова сметка

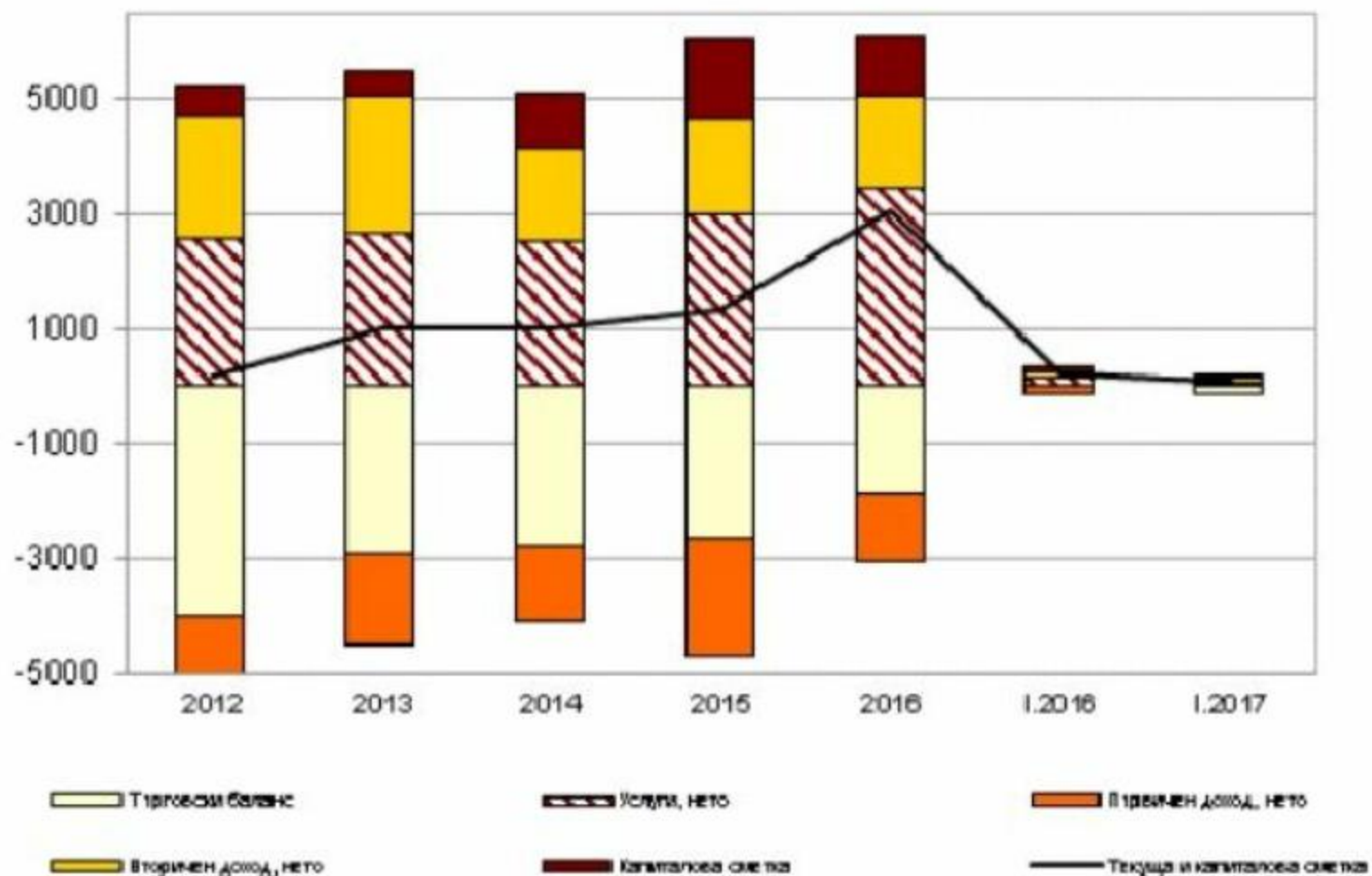

TABLE T1.2. SIMPLIFIED ACCOUNT OF THE REST OF THE WORLD

		Uses	Resources
	Imports		10
Less	Exports	15	
Plus	Compensation of employees and property income receivable from ROW	4	
Less	Compensation of employees and property income payable to ROW		1
Plus	Current transfers receivable from ROW	1	
Less	Less current transfers payable to ROW		2
Plus	Capital transfers from ROW	1	
Less	Capital transfers to ROW		1
Equals	Net borrowing of ROW	- 7	
	Financial accounts	Assets	Liabilities
	Changes in financial assets	0	
Less	Changes in financial liabilities		7
	Money		3
	Loans		4
Equals	Net borrowing of ROW		- 7

**Въп. Това напомня ли ви за меркантилизма?
Тогава къде е win-win ефектът?**